

NL

NL

NL

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 27.5.2010
COM(2010)255 definitief

VERSLAG VAN DE COMMISSIE

Scorebord Staatssteun

Verslag over de recente ontwikkelingen met betrekking tot crisissteun voor de financiële sector

- Voorjaarseditie 2010 -

CONTENTS

- 1. Introduction 4
- 1.1. The Commission’s policy response to the financial crisis 4
- 1.2. Total volumes of measures approved..... 5
- 2. Guarantees on bank debt 7
- 2.1 Take-up rate by banks 7
- 2.2 Evolution over time and signs of exit..... 8
- 3. Recapitalisation measures 9
- 4. Impaired assets 10
- 5. Restructuring 10
- 6. Conclusion..... 11
- ANNEX 1 – Timeline of implementation of guarantee and recapitalization measures..... 13
- ANNEX 2 – Dynamics of approved guarantee and recapitalization measures..... 14
- ANNEX 3 - Financial crisis measures by instrument 15
- ANNEX 4 – Additional information 16

1. INLEIDING

Deze voorjaarseditie 2010 van het Scorebord Staatssteun geeft een actuele stand van zaken over de crisissteun aan de sector financiële diensten. Dit verslag betreft de steunvolumes die de Commissie in de periode van oktober 2008 tot 31 maart 2010 heeft goedgekeurd. Het geeft ook een overzicht van de wijze waarop de garantie- en herkapitalisatiemaatregelen zijn ingezet, en wat de toestand is voor steunmaatregelen betreffende aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa en voor herstructureringszaken.

1.1. De beleidsreactie van de Commissie op de financiële crisis

Om de lidstaten te helpen bij het nemen van noodmaatregelen tot behoud van de financiële stabiliteit en met het oog op rechtszekerheid heeft de Commissie tussen oktober 2008 en juli 2009 diverse mededelingen vastgesteld. Daarin heeft zij uiteengezet hoe zij de staatssteunvoorschriften zou toepassen op overheidsmaatregelen om de banksector in het kader van de economische crisis te ondersteunen. De belangrijkste achterliggende reden om dit houvast te bieden, was ervoor te zorgen dat bij noodmaatregelen ter wille van de financiële stabiliteit een gelijk speelveld bewaard blijft niet alleen tussen financiële instellingen die van de overheid steun ontvangen, en instellingen die deze steun niet krijgen, maar ook tussen instellingen in de verschillende lidstaten. De bankenmededeling¹ van 13 oktober 2008 was het eerste antwoord van de Commissie op de steeds verder om zich heen grijpende financiële crisis. Uitgaande van de beginselen van de bestaande richtsnoeren reddings- en herstructureringssteun² geeft de bankenmededeling de nodige aanwijzingen met betrekking tot criteria om te bepalen of steunmaatregelen van de overheid ten behoeve van de financiële sector, tegen de achtergrond van de bijzondere omstandigheden van de crisis, verenigbaar zijn met de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder b), VWEU. In deze mededeling komen onderwerpen aan bod als steun in de vorm van garanties, herkapitalisatie en een gecontroleerde afwikkeling van financiële instellingen, maar ook andere vormen van liquiditeitssteun. Met name geeft de bankenmededeling nadere aanwijzingen op het punt van overheids garanties voor verplichtingen van banken; garanties waren namelijk een van de meest gebruikte maatregelen toen tijdens de eerste fase van de crisis de interbankenmarkt voor kredietverlening opnieuw op gang moest worden gebracht.

Naarmate de voortschrijdende recessie de financiële instabiliteit echter versterkte, was het volgende probleem dat een snelle oplossing vroeg, de kredietverschaffing aan de reële economie gaande te houden, omdat banken begonnen te 'deleveragen' - de verhouding van hun kredietverschaffing ten opzichte van hun eigen vermogen begonnen te verminderen. Daardoor deed zich bij vele banken steeds sterker de noodzaak voelen om hun kapitaalbasis te versterken, mede om hun rol als kredietverschaffer aan de economie in stand te houden. Herkapitalisatie door de Staat werd zo een belangrijk instrument voor de lidstaten om de markten te stabiliseren. Om nadere aanwijzingen te geven over hoe maatregelen voor de herkapitalisatie van banken onder de heersende crisismoments zouden worden

---

¹ Mededeling van de Commissie "De toepassing van de staatssteunregels op maatregelen in het kader van de huidige wereldwijde financiële crisis genomen met betrekking tot financiële instellingen", [PB C 270 van 25.10.2008, blz. 8-14](#).

² Mededeling van de Commissie betreffende de verlenging van de communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden, [PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2-17](#), als verlengd bij [PB C 156 van 9.7.2009, blz. 3](#).

beoordeeld, heeft de Commissie op 8 december 2008 de herkapitalisatiemededeling vastgesteld³.

Deze mededelingen bevatten onmisbare aanwijzingen over hoe doeltreffende maatregelen te nemen om de financiële markten te stabiliseren, en moeten ervoor zorgen dat de kredietverlening aan de reële economie op gang blijft, zonder dat de mededinging buitensporig wordt verstoord. De reddingspakketten die de lidstaten sinds oktober 2008 hebben goedgekeurd, hebben immers een meltdown van het financiële bestel weten te voorkomen, waarbij de rol van de Commissie erin bestond de coördinatie tussen de lidstaten te verzekeren en te zorgen voor de nodige coherentie in de voorwaarden waarop banken staatssteun kunnen krijgen.

Ondanks deze staatsgaranties en herkapitalisaties door de Staat, bleef het vertrouwen van de beleggers broos en ging de deleveraging door. Er ontstond een toenemende consensus dat de dieperliggende oorzaken van de crisissituatie moesten worden aangepakt: de aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa op de balansen van de banken. Door dit probleem aan te pakken, werd de aandacht verlegd van de reddingsoperaties van de eerste maanden van de crisis naar de stappen die nodig zijn om de financiële levensvatbaarheid van de hele sector te herstellen. Een en ander betekent ook dat vele instellingen zullen moeten worden geherstructureerd, onder meer door hun balansen te saneren.

In haar mededeling besmette activa van 25 februari 2009⁴ heeft de Commissie de nodige aanwijzingen gegeven met betrekking tot maatregelen van de lidstaten met het oog op activaondersteuning (*asset relief*). Uitgangspunt hierbij zijn de beginselen van transparantie en openheid van zaken, een passende lastenverdeling tussen de Staat en de begunstigde onderneming, en een prudente waardering van activa op basis van hun reële waarde in het economisch verkeer.

Ten slotte moeten diverse instellingen die staatssteun hebben gekregen, hun businessmodellen grondig doorlichten zodat zij op lange termijn opnieuw levensvatbaar kunnen worden zonder van staatssteun afhankelijk te zijn. In de mededelingen van de Commissie die vooral over garanties, herkapitalisatie en besmette activa gaan, is al nader uiteengezet wanneer een instelling een herstructureringsplan moet indienen. De herstructureringsmededeling van de Commissie van 22 juli⁵ gaat nader in op een aantal aspecten van een herstructurering in het kader van de huidige financiële crisis. Met name geeft zij in detail aan hoe herstructureringsplannen een antwoord moeten bieden op vragen als levensvatbaarheid op lange termijn, lastenverdeling tussen de bank, haar aandeelhouders en de Staat, en de door de steun veroorzaakte concurrentiedistorsies.

De toestand blijft weliswaar nog steeds fragiel, maar de omstandigheden op de markt zijn nu, bijna twee jaar na het uitbreken van de crisis, aanzienlijk gestabiliseerd. In het licht van de signalen van een herstel op de financiële markten en meer algemeen in de economieën van de lidstaten, gaat de aandacht nu naar het geleidelijk afbouwen van de afhankelijkheid van

---

³ Mededeling van de Commissie "De herkapitalisatie van financiële instellingen in de huidige financiële crisis: beperking van steun tot het noodzakelijke minimum en bescherming tegen buitensporige mededingingverstoringen", [PB C 10 van 15.1.2009, blz. 2-10](#).

⁴ Mededeling van de Commissie betreffende de behandeling van aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa in de communautaire banksector, [PB C 72 van 26.3.2009, blz. 1-22](#).

⁵ Mededeling van de Commissie betreffende het herstel van de levensvatbaarheid en de beoordeling van de herstructureringsmaatregelen in de financiële sector in de huidige crisis met inachtneming van de staatssteunregels, [PB C 195 van 19.8.2009, blz. 9-20](#).

banken van staatssteun. Deze afbouw van steunmaatregelen moet geleidelijk verlopen, transparant gebeuren en in coördinatie tussen de lidstaten, om negatieve overloopeffecten te vermijden. Tegelijk dient ook rekening te worden gehouden met de specifieke situatie in de verschillende lidstaten. Zo bereikte de Ecofin-Raad van 2 december 2009⁶ overeenstemming over de noodzaak om een strategie uit te werken voor de afbouw van steunmaatregelen die in beginsel moet beginnen bij "de beëindiging van garantieregelingen" om "gezonde banken ertoe aan [te zetten] uit de regelingen te stappen en andere banken te stimule[ren] iets aan hun zwakke punten te doen". Op 18 mei 2010 verwelkomde de Ecofin-Raad de eerste analyse van de diensten van de Commissie van het daadwerkelijke gebruik dat van garantieregelingen was gemaakt. Ook liet hij zich lovend uit over het voornemen van de Commissie om specifieke voorafgaande voorwaarden in te voeren voor het geval garanties na 30 juni worden verlengd; daarbij gaat het bijvoorbeeld om een passende verhoging van de garantiepremies afhankelijk van de kredietwaardigheid van de banken, zodat hun fundingkosten geleidelijk nauwer bij de marktvoorwaarden aansluiten, en de eis dat banken die nog sterk van overheids garanties afhankelijk zijn, hun levensvatbaarheid laten doorlichten⁷.

1.2. *Totale volumes aan goedgekeurde maatregelen*

In de periode van oktober 2008 tot 31 maart 2010 heeft de Commissie, op basis van artikel 107, lid 3, onder b), VWEU, 161 besluiten of beschikkingen ten behoeve van de financiële sector goedgekeurd. Daarvan betroffen 78 besluiten of beschikkingen zo'n 40 financiële instellingen en 83 besluiten of beschikkingen bijna 40 regelingen.

Alle maatregelen (zowel regelingen als ad-hocmaatregelen) die de lidstaten in de nasleep van de financiële crisis hebben genomen en die door de Commissie zijn goedgekeurd, belopen in totaal 4 131,1 miljard EUR. Onderstaande tabel geeft een overzicht, uitgesplitst naar regelingen en ad-hoczaken.

	Bedrag	% bbp EU-27⁸
Door de Commissie goedgekeurde regelingen, waarvan:	3 181 mld EUR	25 %
garantieregelingen	2 747 mld EUR	22 %
herkapitalisatiemaatregelen	338,2 mld EUR	2,7 %
maatregelen voor activaondersteuning	54 mld EUR	0,4 %
liquiditeitsmaatregelen niet zijnde garantieregelingen	41,9 mld EUR	0,3 %
Ad-hocmaatregelen ten faveure van individuele financiële instellingen	950,1 mld EUR	7,6 %

⁶ Zie 2981^e zitting van de Raad, Economische en Financiële Zaken, Brussel, 2 december 2009, 16838/09 (Presse 352), http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/nl/ecofin/112336.pdf.

⁷ Zie 3015^e zitting van de Raad, Economische en Financiële Zaken, Brussel, 18 mei 2010, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114495.pdf; werkdokument van de diensten van DG Concurrentie van 30 april 2010 "The application of State aid rules to government guarantee schemes covering bank debt to be issued after 30 June 2010", http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/phase_out_bank_guarantees.pdf.

⁸ [Bbp per lidstaat \(x mln EUR\), 1992-2008.](#)

2. GARANTIES VOOR SCHULDEN VAN BANKEN

De bankenmededeling wees met nadruk op het risico op mededingingsversturende effecten van overheidsgaranties en beklemtoonde dat dit soort steunmaatregelen slechts tijdelijk kon worden toegestaan.

Garantieregelingen zijn een passend en doeltreffend instrument gebleken om de liquiditeitsproblemen aan te pakken van banken die te lijden hadden van de gevolgen van een systeemcrisis. Zij speelden een belangrijke rol bij het voorkomen van de instorting van het financiële bestel. Ook in de eerste helft van 2009 werd nog opvallend veel gebruikgemaakt van garanties, maar nadien is dat sterk verminderd. Het feit alleen al dat dit soort garantieregelingen beschikbaar kwam, was op zich al een geruststellend signaal naar de markten, zelfs al werd van deze regelingen na de zomer 2009 niet meer zoveel gebruikgemaakt.

Over het algemeen werden deze regelingen goedgekeurd voor een periode van 6 maanden, met de mogelijkheid deze te verlengen. In totaal heeft de Commissie, sinds het najaar 2008, 19 garantieregelingen goedgekeurd en vervolgens verlengd. Italië, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk hebben eind 2009 of begin 2010 besloten hun garantieregeling stop te zetten. Nederland heeft per 1 januari 2010 de tarifiering van haar garantieregeling aangepast, om financiële instellingen ertoe aan te zetten uit te kijken naar alternatieve vormen van funding. De 16 regelingen die momenteel nog functioneren, zijn door de Commissie tot uiterlijk 30 juni 2010 goedgekeurd. De Commissie onderzoekt momenteel, in samenspraak met de lidstaten, onder welke voorwaarden die regelingen na dat tijdstip kunnen worden verlengd.

Het volume garanties in het kader van regelingen dat de Commissie tussen het najaar 2008 en 31 maart 2010 heeft goedgekeurd, beliep zo'n 2 747 miljard EUR. Naast deze door de Commissie goedgekeurde regelingen heeft een aantal lidstaten ook aan individuele instellingen garanties verleend als reddingsmaatregelen om de financiële stabiliteit in hun land veilig te stellen. Tegen 31 maart 2010 had de Commissie voor in totaal 402,8 miljard EUR ad-hocgaranties goedgekeurd, waarvan 240,8 miljard EUR voor België,⁹ gevolgd door Frankrijk (54,8 miljard EUR), het Verenigd Koninkrijk (53,8 miljard EUR) en Duitsland (47,8 miljard EUR). Een analyse van recente uitgaven van obligaties met staatsgaranties volgens de ratingklassen van de emittenten maakt duidelijk dat sinds eind 2009 welhaast uitsluitend banken met een lage rating (A- of lager) of banken zonder rating een beroep doen op garantieregelingen.

2.1 Benuttingsgraad door de banken

Voor garanties bedraagt de benuttingsgraad - de verhouding tussen de mate waarin daadwerkelijk op de maatregel een beroep is gedaan en het goedgekeurde budget - 32%, daaronder begrepen individuele maatregelen, buiten regelingen om. Dit betekent 993,6 miljard EUR op een totaal van 3 150 miljard EUR goedgekeurde garanties.

De benuttingsgraad verschilt van lidstaat tot lidstaat. Hij ligt boven 50% in Portugal (51%), Luxemburg (51%) en Cyprus (73%). Hij bedraagt minder dan 20% in Slovenië (17%),

---

⁹ België besloot geen regeling uit te werken, maar maatregelen te nemen op basis van individuele besluiten.

Zweden (16%), België (13% - uitsluitend voor ad-hocmaatregelen), Letland (12%) of Griekenland (7%)¹⁰.

De benuttingsgraad kan echter niet dienen als een bruikbare indicatie voor het functioneren van de regelingen. Een hogere benuttingsgraad in een bepaalde lidstaat is niet noodzakelijk een indicatie of de maatregel passend is of niet. Lage benuttingspercentages in bepaalde lidstaten vallen ten dele te verklaren doordat de bedragen die voor bepaalde regelingen worden aangekondigd hoger liggen dan hetgeen achteraf daadwerkelijk nodig is, terwijl individuele garanties over het algemeen beter op de daadwerkelijke behoeften van de begunstigden zijn toegesneden.

Ten slotte kan een regeling ook helpen om de financiële stabiliteit te herstellen, zelfs zonder dat op die regeling een beroep hoeft te worden gedaan: vaak is een dergelijke regeling een onderdeel van een meer algemene strategie van lidstaten om de financiële markten gerust te stellen door aan te kondigen dat zij vastbesloten zijn banken te ondersteunen. Zo beschikken Finland, Polen en Slovakije over garantieregelingen die tot dusver niet zijn aangesproken.

2.2 Ontwikkeling in de tijd en signalen voor een uitstap

Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk hebben, zoals is gezegd, er al voor gekozen om hun regelingen niet te verlengen, terwijl Nederland de tariefvoorwaarden voor zijn regeling heeft verstrakt.

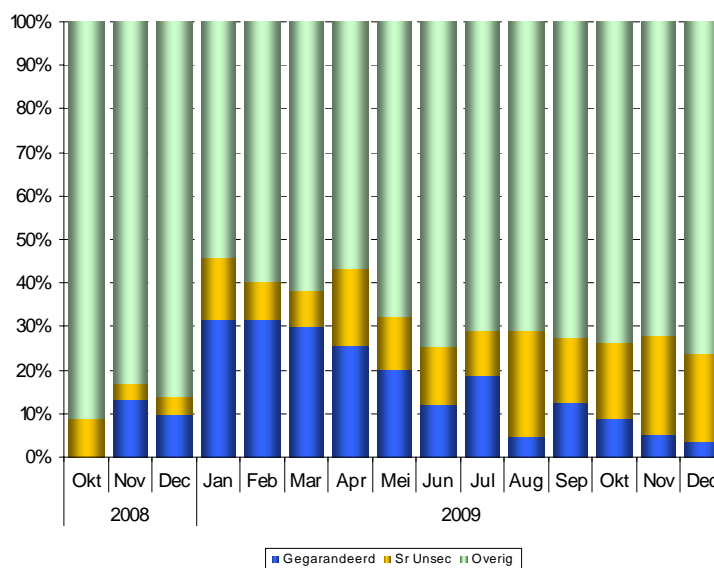
Hoe dan ook is de mate waarin banken op overheids garanties een beroep doen, sinds de zomer 2009 afgenomen, wat betreft zowel het aantal emissies als het volume van de emissies. Het overzicht van de door EU-banken uitgegeven euro-obligaties met een staatsgarantie in onderstaande figuur 1 laat zien dat het overgrote deel van de obligaties met een staatsgarantie in het eerste kwartaal 2009 is uitgegeven: toen liep het aandeel van de uitgifte van gegarandeerde obligaties op tot maandelijks gemiddeld 30% van de totale funding van banken. Het totale bedrag aan nieuw uitgegeven gegarandeerde obligaties is nadien geleidelijk afgenomen, tot het in december 2009 nog gemiddeld 4% van de totale funding uitmaakte.

---

¹⁰ De hier vermelde benuttingspercentages betreffen uitsluitend garanties voor nieuw uitgegeven schulden van banken; hierin is geen rekening gehouden met algemene garanties die in sommige landen voor verplichtingen van banken zijn afgegeven.

Figuur 1: Ontwikkeling aandeel gegarandeerde euro-obligaties in de totale funding in euro van banken (oktober 2008 - december 2009)

Bron: Diensten van de Commissie
Sr Unsec : senior unsecured

3. HERKAPITALISATIEMAATREGELEN

Geconfronteerd met de risico's van een ontoereikende kapitalisering van financiële instellingen, hebben de lidstaten snel herkapitalisatieregelingen uitgewerkt of op ad-hocbasis staatssteun verleend. Eind maart 2010 bedroeg het totale volume goedgekeurde herkapitalisatiemaatregelen (zowel regelingen als ad-hoczaken) 503,1 miljard EUR, of zo'n 4% van het bbp van de EU, terwijl het daadwerkelijk ingezette bedrag 241,6 miljard EUR beliep of 2% van het bbp van de EU-27. Daardoor ligt de totale benuttingsgraad voor herkapitalisatiemaatregelen rond 48%.

Per 31 maart 2010 was het totale volume goedgekeurde herkapitalisatiemaatregelen sinds het najaar 2008 opgelopen tot 338,2 miljard EUR, terwijl dat eind 2009 nog 229 miljard EUR bedroeg. Van deze 338,2 miljard EUR (of 2,7% van het bbp van de EU-27) werd rond 92,3 miljard EUR daadwerkelijk gebruikt. Tegelijk liep het volume goedgekeurde ad-hocmaatregelen op tot 164,9 miljard EUR, waarvan 149,2 miljard EUR werd opgenomen. Zoals uit deze cijfers blijkt, lag de benuttingsgraad aanzienlijk hoger voor ad-hocmaatregelen (met een benuttingsgraad van 90% tegenover 27% voor regelingen). Deze aanzienlijk hogere benuttingsgraad valt vooral toe te schrijven aan het feit dat ad-hocmaatregelen worden uitgewerkt voor een specifieke financiële instelling en dat deze meestal onmiddellijk en volledig ten uitvoer dienden te worden gelegd.

Wat regelingen betreft, 14 lidstaten hebben sinds eind 2008 herkapitalisatieregelingen geïntroduceerd. Acht van deze lidstaten hebben gekozen voor zuivere herkapitalisatieregelingen, terwijl de overige lidstaten opteerden voor holistische regelingen die ook garanties of liquiditeitsmaatregelen omvatten. Vijf van deze 14 regelingen zijn inmiddels afgelopen.

Evenals de garantieregelingen zijn de meeste herkapitalisatieregelingen opgezet tussen eind 2008 en medio 2009. Tussen medio juli 2009 en 31 maart 2010 zijn nog betrekkelijk weinig nieuwe regelingen bij de Commissie aangemeld: in die periode heeft de Commissie 3 herkapitalisatieregelingen goedgekeurd en één regeling waarin garanties met herkapitalisatiemaatregelen worden gecombineerd. In diezelfde periode zijn wel 9 bestaande regelingen verlengd. In het eerste kwartaal 2010 zijn slechts één nieuwe herkapitalisatieregeling en enkele ad-hocmaatregelen goedgekeurd. Tot dusver hebben 13 lidstaten geen herkapitalisatieregelingen opgezet. Acht landen hebben zelfs helemaal geen herkapitalisatiemaatregelen genomen (regelingen noch ad-hocmaatregelen).

4. AAN EEN BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING ONDERHEVIGE ACTIVA

Vele banken moesten een oplossing zoeken voor hun aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa, vaak in combinatie met andere herstructureringsmaatregelen. Tegen 31 maart 2010 hadden zeven lidstaten maatregelen ten behoeve van aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa genomen (België, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Nederland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk). Het nominale bedrag van alle door deze maatregelen voor activaondersteuning gedekte activa, beliep 376 miljard EUR¹¹. De goedgekeurde maatregelen voor activaondersteuning omvatten zowel regelingen als ad-hocmaatregelen.

In relatieve termen bedroegen de goedgekeurde maatregelen voor activaondersteuning per 31 maart 2010 gemiddeld 3% van het EU-bbp (ten opzichte van 0,8% in juli 2009). De forse toename van dit percentage valt te verklaren door de goedkeuring van een omvangrijke Ierse regeling voor activaondersteuning en één individuele herstructureringszaak in het Verenigd Koninkrijk. Deze beide maatregelen zijn samen goed voor rond 80% van het totale volume maatregelen dat ten behoeve van aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa is goedgekeurd.

Sinds het najaar 2008 hebben alleen Duitsland en Ierland regelingen voor activaondersteuning ingesteld. De Duitse regeling, waarvoor geen specifiek bedrag was uitgetrokken, liep eind januari 2010 af zonder dat daarop een beroep was gedaan. Het totale volume maatregelen voor activaondersteuning dat op grond van de Ierse regeling is goedgekeurd, belooft 54 miljard EUR of 29% van het Ierse bbp.

Sinds het uitbreken van de financiële crisis hebben zes lidstaten (België, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk) om goedkeuring verzocht voor individuele zaken van activaondersteuning die niet onder een regeling vallen. Alles samengenomen, beliep het totale volume individuele maatregelen voor activaondersteuning 322 miljard EUR (stand 31 maart 2010), waarvan 77% is verleend door het Verenigd Koninkrijk en 10% door Duitsland. In relatieve termen vertegenwoordigen de goedgekeurde individuele maatregelen voor activaondersteuning 14% van bbp van het Verenigd Koninkrijk, terwijl voor lidstaten die ad-hocmaatregelen nemen, het gemiddelde bij 2,6% ligt.

5. HERSTRUCTURERING

Algemeen genomen zijn tijdelijke maatregelen een belangrijk instrument gebleken om de crisis aan te pakken. In een aantal gevallen zullen individuele banken echter diepgaander

---

¹¹ De gedekte nominale activa, minus de first loss-tranche die ten laste van de bank blijft.

structureel moeten worden hervormd. Dit is nodig om zowel de individuele banken als de financiële sector in de EU als geheel opnieuw levensvatbaar te maken, maar ook om opnieuw een stevig gelijk speelveld tussen financiële instellingen tot stand te brengen en om de interne markt soepel te laten functioneren.

Criteria en omstandigheden waarin een herstructureringsplan moet worden ingediend

Welke de criteria zijn en onder welke specifieke omstandigheden een herstructureringsplan moet worden ingediend, is uiteengezet in de bankenmededeling, de herkapitalisatiemededeling en de mededeling besmette activa.

Daarbij gaat het met name, doch niet uitsluitend om situaties waarin een in ademnood geraakte bank door de Staat wordt geherkapitaliseerd, of waarin een bank van de Staat reeds activaondersteuning heeft gekregen, ongeacht in welke vorm, die verliezen helpt te dekken of te voorkomen (behalve bij deelneming aan een garantieregeling) en die, alles samen genomen, in totaal meer dan 2% van de totale risicogewogen activa van de bank vertegenwoordigen. De omvang van de herstructurering hangt af van de ernst van de problemen van een bank.

Wanneer daarentegen, overeenkomstig de genoemde mededelingen (zie met name punt 40 van de herkapitalisatiemededeling en bijlage V bij de mededeling besmette activa), een beperkt bedrag aan steun is verleend aan banken die fundamenteel gezond zijn, moeten de lidstaten bij de Commissie over het gebruik van staatsmiddelen een verslag indienen dat alle gegevens bevat die nodig zijn om een beoordeling te kunnen maken van de levensvatbaarheid van de bank, van het gebruik van het ontvangen kapitaal en van de route die wegvoert van afhankelijkheid van door de Staat verschaft kapitaal. Dit onderzoek naar de levensvatbaarheid dient het risicoprofiel en de verwachte kapitaaltoereikendheid van de bank te bevestigen en een beoordeling te maken van het businessplan van de bank.

Tot 31 maart 2010 had de Commissie bijna 40 herstructureringszaken uit 13 lidstaten in behandeling. Twee van deze zaken betreffen twee verschillende lidstaten, één zaak zelfs drie lidstaten. Van deze herstructureringszaken zijn er 13 zaken afgesloten met een besluit van de Commissie.

De Commissie legt niet van bij de aanvang een bepaalde herstructureringsmaatregel op, noch wijst zij een bepaald businessmodel principieel af. Als uitgangspunt voor het onderzoek hanteert zij steeds het herstructureringsplan dat een lidstaat heeft ingediend. In dat verband is bij het onderzoek van de herstructurering van banken de prioriteit in de eerste plaats te verzekeren dat banken rendabel kunnen opereren zonder staatssteun. Wel kunnen de oplossingen voor het bereiken van de doelstelling van levensvatbaarheid op lange termijn, van bank tot bank verschillen - gaande van een beperkte herstructurering zonder afstotingen tot een gecontroleerde afbouw van entiteiten die niet levensvatbaar zijn.

Een herstructureringsplan moet steeds passende maatregelen bevatten om eventuele verstoringen van de mededinging te beperken. Afhankelijk van de marktomstandigheden in iedere zaak en de omvang van de staatsinterventie, kan het bij dit soort maatregelen om de verstoring van de mededinging te beperken onder meer gaan om afstotingen, tijdelijke beperkingen op overnames door de begunstigde ondernemingen en andere garanties op gedragsgebied.

In alle herstructureringszaken die de Commissie te behandelen kreeg, heeft zij de beginselen van de herstructureringsmededeling steeds zorgvuldig toegepast, maar dat betekent niet dat geen rekening is gehouden met de specifieke kenmerken van een individuele zaak. Het juiste evenwicht bereiken tussen de uiteenlopende aspecten van een herstructureringszaak vereist een grondige kennis van de feiten en van de specifieke kenmerken van elke bank. Toch zijn

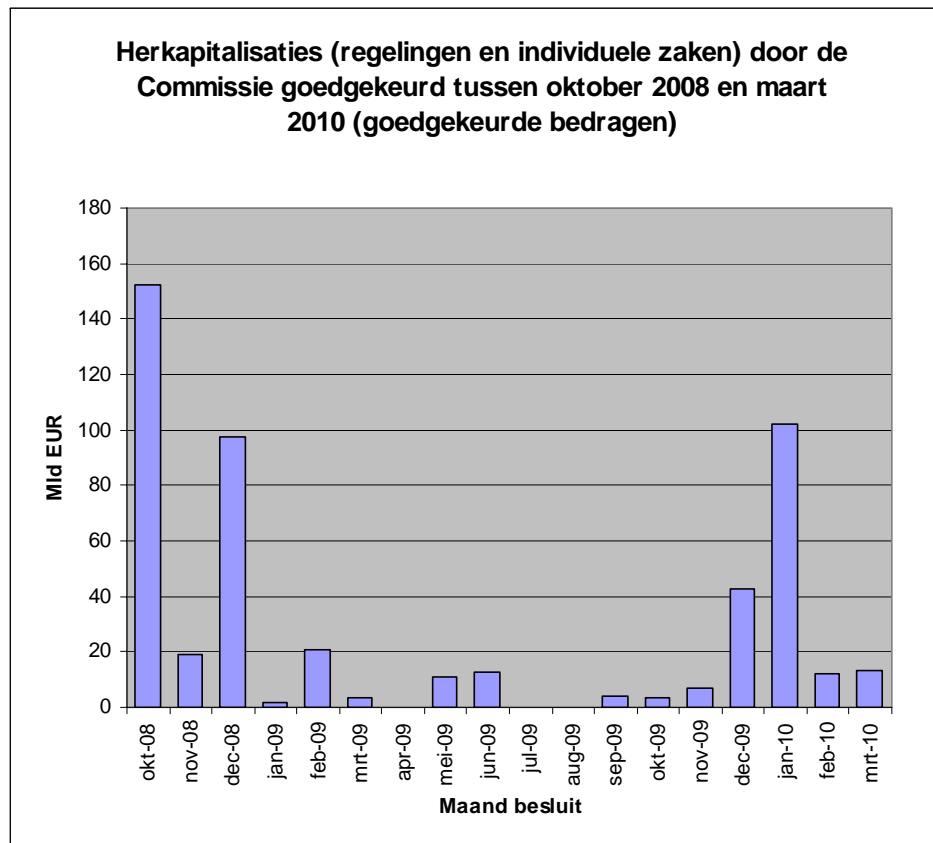
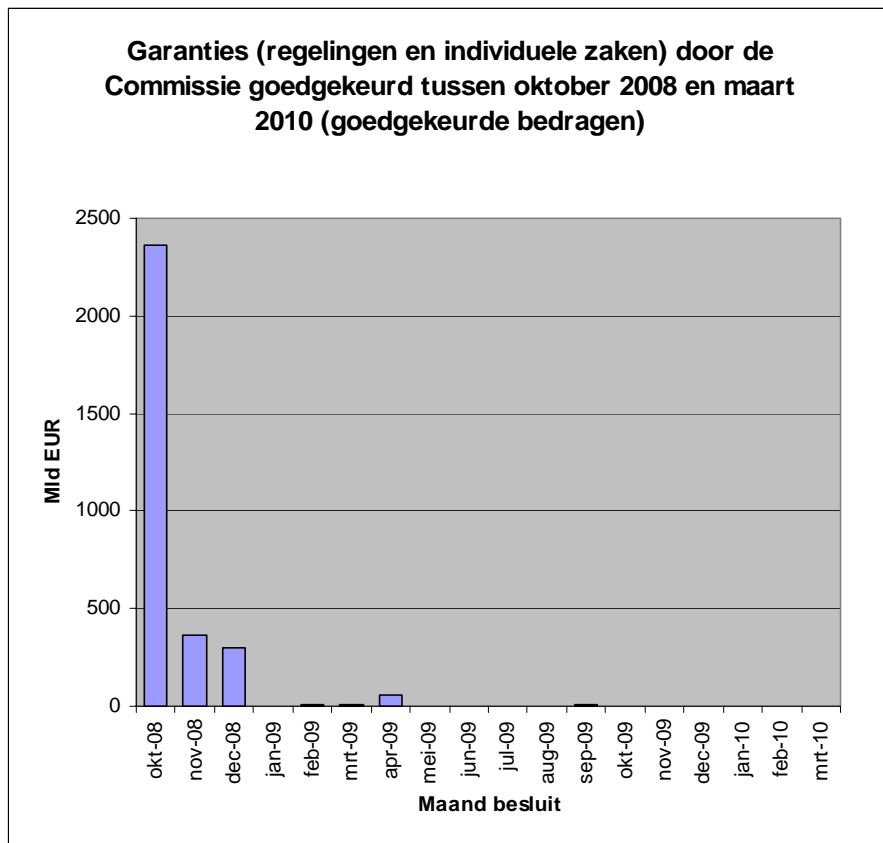
de beginselen die aan de aanpak van de Commissie ten grondslag liggen, helder en zijn deze in de verschillende zaken steeds coherent toegepast.

6. CONCLUSIE

Het mededingingsbeleid heeft, met name doordat de staatssteunregels op coherente en voorspelbare wijze zijn gehandhaafd, een belangrijke rol gespeeld bij de aanpak van de crisis. De buitengewone reddingsmaatregelen bij het uitbreken van de crisis zijn succesvol gebleken, omdat daarmee de financiële stabiliteit kon worden hersteld en het economische herstel kon worden ondersteund. Aangezien het herstel, hoe fragiel nog ook, lijkt aan te houden, is het van belang om de noodzakelijke herstructurering van de banksector vol te houden, onder meer door de balansen te saneren en banken beter bestand te maken tegen risico's, zodat zij hun functie van kredietverschaffers aan de reële economie kunnen uitoefenen, zonder een beroep te moeten doen op staatssteun. Nu het economische klimaat zich verder stabiliseert, moet ook worden gewerkt aan een transparante en gecoördineerde afbouw van de verschillende steunregelingen - te beginnen met overheidsgaranties - om zo de voorwaarden te creëren om de markt geleidelijk opnieuw normaal te laten functioneren.

BIJLAGE 2 – Ontwikkeling goedgekeurde garantie- en herkapitalisatiemaatregelen

BIJLAGE 3 - Maatregelen in verband met de financiële crisis, uitgesplitst naar instrument

Maatregelen in verband met de financiële crisis, goedgekeurd tot en met 31 maart 2010 (goedgekeurde bedrag x mld EUR)

Lidstaat	Garantie-regelingen	Herkapitalisatie-regelingen	Regelingen liquiditeits-interventies	Regelingen activaonder-steuning	Individuele zaken
België					274,5
Denemarken	580*	13,4			6,3
Duitsland	400	80		x	107,6
Ierland	376			54	25,6
Griekenland	15	5	8		
Spanje	200	99	30		
Frankrijk	265	23,95			62,2
Italië	(n.v.t.)	20			
Cyprus	3				
Letland	4,27				3,3
Luxemburg					7,32
Hongarije	5,35	1,07	3,87	0,04	
Nederland	200				56,2
Oostenrijk	75	15		x	0,5
Polen	4,62	4,62			
Portugal	16	4			0,5
Slovakije	2,8	0,66			
Slovenië	12		x		
Finland	50	4			(n.v.t.)
Zweden	156	4,71			0,5
Verenigd Koninkrijk	381,87	62,79			405,6
Totaal EU-27**	2746,9	338,2	41,9	54,0	950,1

Bron: DG Concurrentie

* De hoge bedragen aan goedgekeurde garanties in Denemarken en Ierland zijn te verklaren doordat algemene, onbeperkte garanties zijn afgegeven voor verplichtingen van banken. Voor het goedgekeurde bedrag van de Ierse garantieregeling zijn de gegevens afkomstig uit het verslag van de Raad van 9.6.2009.

** In bepaalde totaalbedragen zijn ramingen en benaderende gegevens begrepen.

BIJLAGE 4 – Aanvullende informatie

Meer informatie, statische gegevens en indicatoren, en de vorige edities van het Scorebord Staatssteun zijn online beschikbaar

Nadere informatie over ontwikkelingen in het staatssteunbeleid, feiten en cijfers zijn te vinden in het Scorebord Staatssteun van DG Concurrentie, dat tweemaal per jaar wordt bekendgemaakt (voorjaar en najaar) op volgend adres:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.cfm

Staatssteunzaken (het Staatssteunregister)

Het Staatssteunregister van de Commissie biedt nadere informatie over alle staatssteunzaken waarin de Commissie sinds 1 januari 2000 een eindbesluit heeft genomen, alsmede over in het kader van groepsvrijstellingsverordeningen verleende steun die lidstaten hebben meegedeeld. Dit register wordt dagelijks bijgewerkt, zodat het publiek snel toegang krijgt tot de recentste besluiten in staatssteunzaken. Het is te vinden onder: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/

Verslag over het mededingingsbeleid

Jaarlijks publiceert de Commissie een verslag over het mededingingsbeleid, waarin zij een overzicht geeft van de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van beleid en wet- en regelgeving, alsmede van de recentste rechtspraak; zie: http://ec.europa.eu/comm/competition/annual_reports/

Competition Policy Newsletter

Deze nieuwsbrief wordt driemaal per jaar door DG Concurrentie gepubliceerd; hij bevat, naast interessante rechtspraak, een reeks artikelen over specifieke ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving. Beschikbaar onder: <http://ec.europa.eu/comm/competition/publications/cpn/>

State aid Weekly e-News

Deze kosteloze elektronische nieuwsbrief die in 2006 voor het eerst verscheen, heeft meer dan 3 500 abonnees. Hij beschrijft de activiteiten van de Commissie op het gebied van staatssteun en geeft de laatste stand van zaken wat betreft wet- en regelgeving, besluiten van de Commissie, nieuws, aankondigingen van evenementen, verslagen en studies. Beschikbaar onder: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/newsletter/index.html

Scorebord Staatssteun van de Toezichhoudende Autoriteit van de EVA

De Toezichhoudende Autoriteit van de EVA publiceert jaarlijks een scorebord over het volume staatssteun dat in IJsland, Liechtenstein en Noorwegen wordt verleend. Dit scorebord is te vinden onder: <http://www.eftasurv.int/press--publications/scoreboards/state-aid-scoreboards/>.